

זכיתי למשפחה נעימה מאוד, לילדים חביבים ובריאים ברוך השם, אשר שוקדים על תלמודם במוסדות החינוך, ורווה אני מהם נחת יהודית. כאשר נודע כי רעייתי לקתה במחלה הקשה, שררה בתחילה הכחשה וחוסר אמונה בנוגע לאמיתות המידע, וכולנו נתקפנו הלא עמוק. נעשו ניסיונות להסתיר את המצב מהילדים במטרה לחסוך מהם צער, מתוך תקווה שמדובר במכאוב חולף, אך למרבה הכאב התברר כי המציאות חמורה בהרבה. המחלה פשתה בגופה מחודש למשנהו, עד שהפכה חולשתה לניכרת לעין כל; הילדים חזו בה מאבדת את יכולת התנועה והתזונה, עד אשר הלכה לעולמה. ברגע פטירתה, התקבצו סביבנו מכרים, שכנים ובני משפחה כדי להעניק תמיכה וחיזוק; הובאו ספסלים ודברי מאפה, ונעשו מאמצים לנחם. הבית המה אדם, ימי השבעה חלפו כנהוג, אך עם תום השבעה הכל שקע. חולפים שבועות וחודשים, הסביבה ממשיכה בשגרתה והעולם כמנהגו נוהג. אולם אלו שאינם רק צופים במציאות אלא חווים אותה בכל רגע ורגע, הם אני וילדי.

הכאב החל לכרסם בנו, ולאחר מספר חודשים השתלטו תחושות הבדידות והחיסרון. כל מאמץ להשקיע בבית אינו מצליח למלא את החלל שנפער, והתחושה היא שהבית מתרוקן מהחדווה שהייתה מנת חלקנו. לפתע נעדר הטיפול השוטף בחיסונים, בביקורים בקופת החולים, ברכישת משקפיים, בטיפול שיניים או בביגוד; חסרה הדמות האימהית האמונה על כך. האם היא הכל – היא המופקדת על המלבושים, מהכיפה ועד הנעליים, ועל כל צרכי הילד, המזון, הבישולים והאווירה הביתית. בבוא החגים, ניכר חסרונם של התחפושות בפורים או ניקיונות הפסח; ללא אס, הכל קופא על שמריו. הילדים חשים זאת היטב; בכל ערב שבת הם שבים לבית דומם ללא האווירה המוכרת, ללא ריח החלות והתבשילים. למרות הניסיונות לשחזר את אווירת העבר, אין זה דומה למקור. הילדים ניצבים מול המציאות של היעדר אס בכל שעות היממה. כאשר ילד חש ברע או חפץ לשתף במצוקתו, אין לו אל מי לפנות. הבית זקוק לחיים, אך החמצן חסר והכל נראה כבוי.

זכורות לי התקופות הראשונות בהן הילדים היו מתעוררים בלילות בבכי סוער, ואני ניצבתי אובד עצות – האם להצטרף לבכיים או להפגין חוסן. לא היה זה פשוט כלל, אך חשתי כי בורא עולם ניצב לצדי ברגעים אלו ומנחה את צעדיי. בשבתות הראשונות, בעת הדלקת הנרות, פרצתי בבכי וכיסיתי את פניי כמנהג הנשים, על אף שאינו נהוג אצל גברים, כדי שהילדים יפרשו זאת כתפילה. סדר יומי עמוס לעייפה; אין פנאי למפגשים חברתיים או לעיסוק בחדשות, אלו הפכו עבורי לזיכרון רחוק. כך נראים החיים כשעובדים במשרה מלאה לפרנסת הבית ובמקביל מבצעים את מטלות הכביסה, הבישול והגיהוץ. תמהתי ביני לבין עצמי כיצד עשתה רעייתי את כל זאת לבדה. בנוסף לכך, עלי להעניק לילדים תמיכה רגשית מתמדת, לעודד ולשמח אותם, ולנסות להשרות חיוניות בבית. העומס הוא כפול, שכן אין דמות נוספת שתיטול את הפיקוד ברגעי משבר. דברים רבים שלא צפיתי הפכו לחלק מהשגרה, כגון הצורך בשירותי שמרטפות לכל יציאה קטנה מהבית, דבר שבעבר נדרש רק באירועים מיוחדים. מעולם לא שיערתי שאזדקק לשמרטף בראש השנה וביום כיפור כדי שנוכל לשמוע קול שופר. גם כעת, לקראת חג הפסח, קיימת התלבטות קשה האם לשהות בבית או להתארח, בשל הזיכרונות המציפים על האופן בו רעייתי הייתה מנהלת את החג.

אני מאמין שכל זה ניתן לי מאת הקדוש ברוך הוא, אשר עושה הכל מלבד טעויות. חרף המצב, אני משתדל להתחזק וחווה קרבת אלוקים מוחשית; אני מרגיש שהשם מלווה אותנו תמידית. אשתך במקרה אחד: לפני כשנה, דקות ספורות לפני כניסת השבת בעיר העתיקה, גיליתי בכיסי סכום של 3,000 דולר שלוויתי מחבר לצורך

החזר לגמ"ח ושכחתי להוציאם בשל העומס. לא יכולתי לשוב לביתי בזמן או להחביא את הכסף. נשאתי עיניי לשמיים וביקשתי עזרה. לפתע הבחנתי באדם זר, ומסרתי לידי את הכסף בבקשה שישמור עליו עד מוצאי השבת. השבת עברה בחששות, ובמוצאי השבת הגעתי לכתובת שנתן לי. האיש המתין לי, התעניין בסיפור שמאחורי הכסף, ולאחר שסיפרתי לו על התמודדותי כאב ואם, הוא התרגש מאוד, העניק לי 6,000 דולר ונעלם. התברר כי היה זה תייר שהגיע להתארח בעיר. ברוך השם, זוהי המציאות בה אני חי, ואני נושא תפילה לבורא שיעניק לי כוח להמשיך ולטפל בילדיו. מעבר לשלוש התפילות הקבועות, אני מוצא עצמי בתפילה רביעית בלילה, בשיחה עם הקדוש ברוך הוא כשאין לי דמות אחרת לשוחח עמה.